

Opinia promotorska

Pani mgr Natalia Kosch napisała korzystając z mojej opieki naukowej rozprawę doktorską, zatytułowaną *Mechanizmy i strategie przekazywania języka odziedziczonego przez diasporę polską w krajach niemieckojęzycznych. Na przykładzie Polonii wiedeńskiej*

Autorka skupia się w na wywiadach przeprowadzonych z rodzicami w II generacji polonijnej. Są to osoby urodzone lub wychowane w Austrii, które zgodziły się opowiedzieć o swoich problemach, obawach i strategiach związanych z przekazywaniem dzieciom polszczyzny – języka dla nich samych już nie ojczystego, lecz odziedziczonego. Na podstawie dwudziestu jeden wywiadów, w większości powtórzonych po dwuletniej przerwie, został pozyskany obszerny materiał badawczy (w mojej opinii wyjątkowy), który posłużył do rozszerzonej analizy sytuacji językowej w austriackiej diasporze polonijnej. Warto zwrócić uwagę na fakt, że doktorantka jest przedstawicielką badanej społeczności, co sprawia że Jej obserwacje mają charakter uczestniczący.

Praca ma solidną podbudowę teoretyczną oraz metodyczne rozpoznanie stanowiącej istotę pracy problematyki. Autorka wyczerpująco i szczegółowo definiuje pojęcie dwujęzyczności. Przywołuje większość istotnych teorii i klasyfikacji na jej temat. Dokonuje egzemplifikacji opisywanych rodzajów bilingwizmu napotykanymi w trakcie badań sytuacjami rodzinnymi. Od samego początku wywodu stara się wartościować przejawy dwujęzyczności i jej wpływu na edukację dzieci oraz relacje rodzinne.

Doktorantka dokonuje drobiazgowego opisu sytuacji społecznej i językowej polskiej diaspory w Austrii. Sięga w tym celu po wywód historyczny, analizuje przyczyny i kierunki emigracji. Definiuje poszczególne generacje Polaków żyjących w diasporze. Stara się dotrzeć do źródeł podtrzymywanej, lub zanikającej tożsamości narodowej.

Kolejną część opracowania stanowi opis i charakterystyka organizacji i instytucji polonijnych w Austrii. Pani Kosch dociera na tym etapie wywodu do osób związanych z edukacją i łącznością z macierzą, oraz reprezentujących „Polski Kościół”. Zastanawia się nad poziomem i rodzajami spójności diaspory – tak w rozumieniu instytucjonalnym, jak i prywatnym.

Złożona z trzech rozdziałów część teoretyczna rozprawy jest zajmującym sto osiemdziesiąt stron wywodem świadczącym o gruntownej wiedzy autorki, oraz Jej dobrym przygotowaniu do realizacji zaplanowanych i konkretnie zdefiniowanych badań. Podstawą tych ostatnich są trzy hipotezy badawcze, z których:

* pierwsza dotyczy zależności między poziomem wykształcenia a sposobami przekazywania języka dzieciom;

* druga dowodzi stopnia przejmowania aktywności w zakresie przekazywania polszczyzny, zaczerpniętej ze wzorców rodzinnych;

* trzecia wskazuje na przejmowanie strategii nauczania języka od własnych rodziców.

W pracy postawionych jest dziesięć pytań badawczych, na których odpowiedzi doktorantka spodziewa się natrafić w toku i rezultacie badań.

Autorka wiele uwagi poświęca opisowi projektu badawczego. Wyjaśnia w wyczerpujący sposób przyjętą przez siebie metodologię badań i zasady zbierania danych. W pracy zachowana jest proporcja między analizą jakościową i ilościową zebranego materiału. Uwagę zwraca też przemyślana, wielostopniowa metoda docierania do respondentów. Pierwszym krokiem poczynionym w tym kierunku jest ankieta internetowa umożliwiająca wyłonienie grupy docelowej. Dalej – doprecyzowanie sylwetki osoby badanej. A docelowo ostateczna redakcja scenariusza prowadzonych wywiadów. Za każdym razem dokonywana jest też indywidualna charakterystyka (zwłaszcza od strony kompetencji językowych) rozmówcy.

Wszystkie przeprowadzone wywiady (umieszczone w aneksie) zostały opisane i ułożone w scenariusze wychowania dwujęzycznego. Tak zebrany materiał i jego wnikliwa analiza doprowadziły Doktorantkę do szeregu cennych i interesujących badawczo wniosków. Wymieniona zadała sobie niemały i rozciągnięty w czasie trud zbierania danych. Dzięki temu dotarła jednak do rzeczywistych źródeł nurtującego Ją zagadnienia.

Praca jest bez wątpienia wartościowa. Wpisuje się w nurt badań poświęconych sytuacji języka polskiego poza granicami państwa. Jestem przekonany o dużej przydatności rozprawy. Należy stwierdzić, że Pani mgr Natalia Kosch dostarczyła za sprawą przeprowadzonych badań wiele danych, mogących stać się podstawą dla rozwiązań praktycznych. Takie proponuje zresztą sama Doktorantka.

W mojej opinii rozprawa doktorska Pani mgr Natalii Kosch zasługuje na promocję.

Piotr Garncarek